

II Jornada d'atenció compartida en dolor:

Patologia de raquis

Dra. C.Closa
Metge rehabilitador
Direcció Assistencial Corporació Fisiogestió
Centre de Rehabilitació CF Tres Torres

Dr. Ll. Gallardo
Metge de Família
EAP Sarrià

II Jornada d'atenció compartida en dolor:

Cas clínic senzill

De què parlem?

Mal d'esquena d'origen mecànic

Perfils clínics

Diferenciem 4 condicions clíniques en el mal d' esquena mecànic*

1. Lumbàlgia/Cervicàlgia no complicada. (Inclou àlgies amb dolor referit a EI.)
2. Lumbàlgia/Cervicàlgia associada a trauma menor i /o osteoporosi i/o edat >70a
3. Lumbàlgia/Cervicàlgia associada a radiculopatia;dolor amb distribució dermatòmica
4. Lumbàlgia/Cervicàlgia associada a cirurgia prèvia.

**De Solà-Morales O, Galimany J. Lumbàlgia crònica:utilització apropiada de les proves de diagnòstic pel la imatge.
Barcelona:*

Agència d'informació, Avaluació i Qualitat. Servei Català de la Salut. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya; 2010

Durada del dolor

Com el definim?

(van Tulder 1997)

Dolor agut $\leq$ 6 setmanes

Dolor subagut entre 6 set-3 mesos*

Dolor crònic $\geq$ 3 mesos

- * Fase en la que el deteriorament biopsicosocial comença a desenvolupar-se per aquells pacients que no es recuperen de la fase aguda (Cochrane 2008)

Pacient ≥ 20 anys o ≤ 65 anys, el 1r episodi

Dolor mecànic cervical/lumbar, amb o sense dolor referit a braç o cara lat. de la cuixa

Inici progressiu de 4 set d'evolució, no ho relaciona amb cap esforç, Intensitat EVA...

Observar (actitud antiàlgica al caminar, al pujar a camilla, al desvestir-se...)

Dolor a la palpació.... Contractura paravertebral/trapezis, mobilitat restringida.

***No dolor de repòs, no dolor quan estossega, maniobres d'estirament radicular –
Exploració neurològica normal.***

Proves complementàries?

Proves complementàries:

En la lumbàlgia no complicada i sense signes d'alerta, els experts* aconsellen
no fer cap prova.

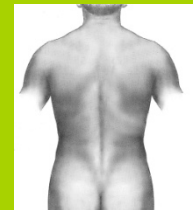
* *Evidence-based management of musculoskeletal pain. Australian guidelines.2004*

Cas clínic

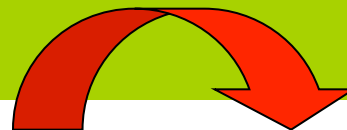
Pacient ≥ 20 anys o ≤ 65 anys, el 1r episodi

Dolor mecànic a nivell cervical o lumbar amb o sense dolor referit fins a V Deltoidea del braç o cara lat. de la cuixa

Inici progressiu, INTENSITAT DEL DOLOR EVA*?

No dolor de repòs, no dolor quan estosesga, maniobres d'estirament radicular -

Tractament ?

* R.H Dworkin et al: Core outcome measures for chronic pain clinical trials: IMMPACT recommendations. Pain 113 2005; 9-19

Protocol de tractament farmacològic del dolor

Dolor lleu (EVA<3)

-Paracetamol: 1 g/ 8 h

Dolor moderat (EVA 3-7)

-Paracetamol 1g/ 8h

- AINE:

Ibuprofè: 400-600 mg/8h

Diclofenac: 50 mg/8- 12h oral

Naproxen: 500 mg/8-12h. Té millor perfil de seguretat que els altres AINE amb pacients amb risc cardiovascular.

No hi ha evidència que la via IM sigui millor que la via oral.

Protocol de tractament farmacològic del dolor

Dolor intens (EVA>7)

-Paracetamol 1g/8h

- Opiacis menors: tramadol 50 mg/ 8 hores, fins 300 mg/ dia de manera Progressiva

- o Precaució l' associació amb antidepressius ISRS i antidepressius tricíclics per augment del risc de toxicitat del SNC. Intentar evitar-ne l' ús concomitant

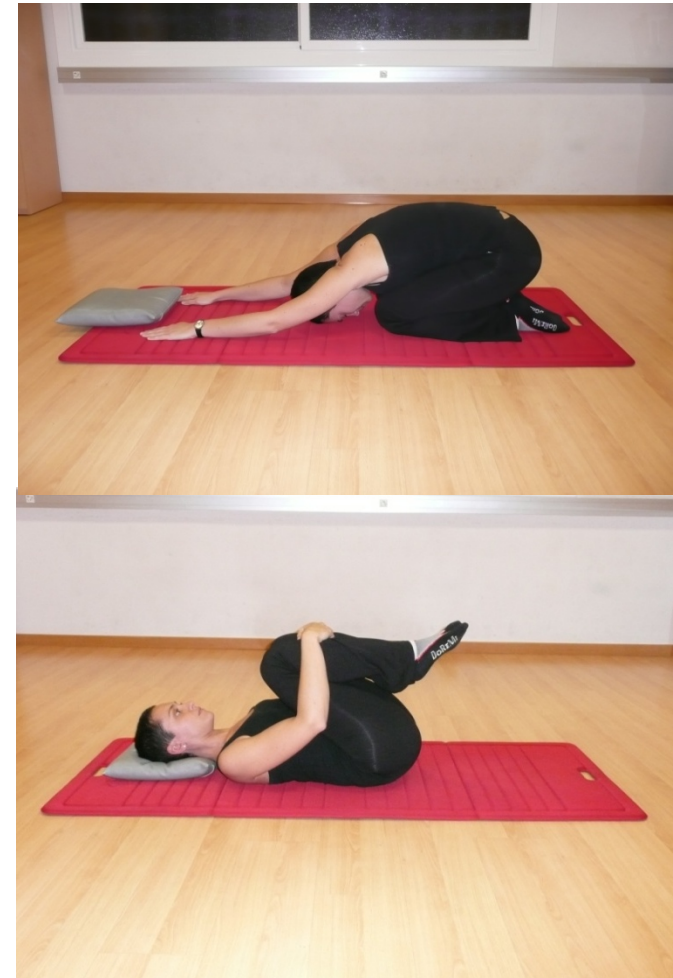
- AINE, de rescat, en cas de reagudització.

El rescat de fàrmacs ha estat utilitzat com a mesura de resultat, incluyent la dosi utilitzada i el temps de consum. (IMMPACT recommendations. Pain 113 2005; 9-19)

-A valorar associar relaxants musculars: Diazepam 5-10 mg/nit (evidència I de igual efectivitat que el placebo, no mes efectivitat que els AINEs)

Protocol de tractament NO farmacològic del dolor

- Evitar fer repòs al llit més de dos o tres dies. (evidència I-II)
- Calor: després de les 48h, manta elèctrica (no més de 15 minuts) o bossa d'aigua calenta.
- Recomanació d'estar actiu: (evidència II)
Procurar realitzar les activitats de la vida quotidiana

Iniciar exercici de forma suau i progressiva: Estiraments.
- Disminució de pes si fos necessari.

No sols ha d'utilitzar tècniques per disminuir el dolor, sinó que ha de contemplar la promoció de l'autocura. Pla de Salut

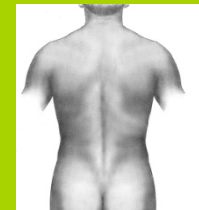

Cas clínic: evolució

Control en 7-10 dies?

Si el dolor lumbar subagut evoluciona favorablement no és necessària la prova d'imatge i pot ser alta

No existeix evidència de que l'escola d'esquena sigui preventiva per un proper episodi, encara que sí que s'aconsella donar instruccions educacionals i d'exercicis

Evidence-based management of musculoskeletal pain. Australian guidelines.2004

Cas clínic: evolució

Control en 7-10 dies?

Segueix amb dolor, reducció < 30%

Segueix amb contractura

Segueix amb mobilitat restringida

- Comprovem que no hi simptomatologia afegida !

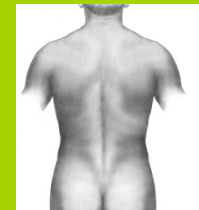
Factors psicològics i socioeconòmics que poden modificar l'evolució en les àlgies vertebrals:

Presència de símptomes de depressió i/o ansietat

Situació laboral:

Insatisfacció laboral

Pendent de resolució/indemnització

Proves complementàries:

Rx simple ?

“PROS”

Ho permet l' evidència

Tranquil·litat del metge?
Diagnòstic diferencial

Tranquil·litat del pacient?.....

“CONTRES”

Allargament de baixa

Perill de sostenibilitat?

Informació limitada

Endarreriment de la derivació a Rhb

Proves complementàries:

Rx simple ?

Enviem a rehabilitació i/o demanem RX

Proves Complementaries:

Rx simple ?

La detecció d'alteracions a la columna lumbosacra com ara
espondilosi
raqúisquisi
anomalies de transició
alteracions en les articulacions facetàries
discopatia lleu- moderada
escoliosi lleu (10è Coob), o malaltia d' Scheuerman,

Resultant irrellevant en pacients amb lumbàlgia sense signes d'alerta

Es detecten amb la mateixa freqüència en subjectes asimptomàtics.

Proves complementàries:

La normalitat radiològica i en els resultats d'una analítica pràcticament descarta l'existència de malalties sistèmiques subjacents

La prescripció de proves d'imatge més complexes (RNM/gammagrafia/TAC) s'ha de reservar per als pacients que presenten signes d'alerta, que es volen derivar per cirurgia o davant la sospita d'alguna malaltia sistèmica

Nivell A.

Tractament:

- Revisar pauta farmacològica

No hi ha evidència dels relaxants en fase crònica
Valorar tractar problemes de depressió/ansietat (els nous antidepressius serotoninèrgics no son més efectius)

- Derivació a REHABILITACIÓ: Criteris

Lumbàlgia subaguda: (4-6 setmanes de l' inici del dolor) – Derivació preferent-
Lumbàlgia crònica: En casos de reiteració - derivació ordinària - un cop l' any com a màxim.

CONCLUSIONS

El mal d'esquena no complicat es considera una patologia on el primer tractament ha de ser conservador.

En la lumbàlgia no complicada s' aconsella **no fer cap prova d'imatge d'entrada, a valorar a partir de les 6 setmanes.**

No es recomana RNM/TAC en les àlgies inespecífiques sense signes d'alerta.

La derivació a **rehabilitació per tractament antiàlgic**, s' aconsella no demorar-la i preferentment en la fase subaguda.

Existeix **evidència nivell I** de l' efectivitat de l' **escola d'esquena** en la fase subaguda i crònica